

Космо-Натка

Всеволод Нестайко

Натка любила маму, тата, вчительку Глафіру Павлівну і вареники з вишнями. І Натка терпіти не могла рицини, риб'ячого жиру й свого сусіду Котьку Швачка. Та якщо риб'ячого жиру й рицини можна було все ж якось уникнути, то Котьки уникнути було неможливо. Бо вони з Котькою не тільки жили в одній квартирі, а ще й училися в одному класі — четвертому "Г".

Котька був недоброю, лихою людиною. Котька-шмотька...

Дарма, що всі хлопці його любили і вважали за свого отамана. Це нічого не значить. Бо не самі хлопці живуть на світі і треба мати совість. І взагалі... Чому, скажіть, будь ласка, Натка повинна бути гіршою за Котьку? Адже був колись час... Тоді вони були зовсім маленькі і звалися просто діти. І в усьому були рівні. Іграшки мали спільні. Хворіли на однакові хвороби — кір, свинку, скарлатину. Однаково боялися Бармалея і Сірого Вовка і однаково жаліли нещасного козлика, від якого лишилися тільки ріжки та ніжки. Ох, оті ріжки та ніжки! Скільки сліз пролили через них Котька та Натка — дружних колективних сліз. Натка й Котька тоді дружили, міцно дружили. Як то кажуть — не розлий вода.

А потім раптом Котька зробився хлопцем і сказав Натці: "Ти — баба!"

Натка образилась і сказала: "А ти — дурень!"

І Котька гупнув Натку кулаком по спині. А Натка тріснула Котьку портфелем по голові. Так вони перестали бути просто дітьми, а стали хлопчиськом і дівчиськом.

Натка плакала в убиральні, щоб ніхто не бачив. І весь час смикала за ланцюжок, спускаючи воду, щоб діхто не чув.

"Яка свиня цей шмотька, — думала вона. — Ось я йому покажу, що нітрішечки не гірша від нього. Він у мене побачить, шмотя-баработя!"

Але це було дуже-дуже важко. Тому що Котька нічого не хотів бачити і знати.

Не звертаючи на Натку аніякісінької уваги, він грав з хлопцями у футбол і був воротарем. Натка шморгнула носом і теж захотіла бути воротарем — ось побачите: не гірше отого шмотьки! Але їй ввічливо сказали: "Геть звідси! Дівчиська не бувають воротарями, тим паче такі плюгаві та зашморгані".

Натка негайно відповіла: "А ви всі бельбаси і нікчеми. І футбол ваш — тьху!"

А Котьці сказала окремо: "А ти найостанніша мокриця. Я пам'ятаю, як ти рюмсав, коли тобі укол робили. Нехай усі знають!"

Проте на Котьку це аніякісінького враження не справило. Він тільки глузливо засміявся їй просто в обличчя. І через тиждень раптом навчився плавати.

Натка зціпила зуби і, не задумуючись, полізла у воду, просто на глибоке. Коли через кілька хвилин її витягли, вона вже вміла пірнати. Правда, виринати і триматися на воді ще не навчилася. На це довелося витратити два тижні і випити ціле відро каламутної річкової води. Але Натка не відступила і плавати навчилася. Що, з'їв,

задавака противний?!

Складніше було з велосипедом. У Натки не було власного велосипеда. Доводилось...

— Милочко, дай покататися трошки.

— Та ну тебе! Ти й так мені вчора чотири спиці вибила і руль скрутила.

— Я більше не буду. Я уже майже вмію. Дай, Милочко. Я тобі цукеркові обгортки подарую. Гарні! В тебе таких немає.

— Гаразд уже... Тоді й перебивну картинку з квіточкою...

— Добре, — зітхає Натка, не в змозі приховати, як їй шкода перебивної картинки.

Зате глянули б ви на Котьчине обличчя, коли Натка, нарешті, промчала повз нього на велосипеді, зовсім не тримаючись за руль. Жертви були недаремні.

Та недовго тріумфувала Натка.

...Це був час, коли людина помчала до зірок. Чудова доба перших космічних польотів Юрія Гагаріна та Германа Титова. Всі люди навколо раділи й пишалися, що піонери космосу — наші радянські космонавти.

Натка теж раділа і пишалася.

Якось вона проходила повз бетономішалку, що лишилася після будівництва сусіднього будинку, і почула тиху розмову. В бетономішалці сиділи Котька і його цибатий витрішкуватий друг Борис.

— Коли ми виростемо, міжпланетні польоти будуть все одно, що зараз тролейбус, це факт, — переконливо говорив Котька.

— І ти гадаєш, усіх братимуть, — пхикнув Борис. — Дзуськи! Все-таки це тобі не тролейбус. Ти ж бачив, як тренувався Титов, як його випробовували на різних штуковинах, перевіряли все на світі.

— Авжеж. Здоров'я повинно бути стопроцентне. І підготовка теж будь здоров... Це факт.

Певне, хлопці щойно дивилися документальний фільм про Германа Титова "Знову до зірок" і ділилися враженнями. Натка якраз учора теж його дивилася.

"Мабуть, вони вже уявляють, що бетономішалка — це ракета", — з презирством подумала Натка.

— Знаєш що, — тихо і якось непевно промовив Котька. — А що як уже тепер почати готуватися?..

На мить запала тиша.

— А що? Через які-небудь десять років ти знаєш, які б ми були! — захоплено вигукнув Борис.

— Всі комісії роти пороззявляють.

— Авжеж, ніхто ж не подумає, що люди з дитинства готувалися.

— От було б здорово! Тоді всі шанси — за нас...

— Правда, складнюща це справа — підготовка. От скажи — у нас хоча б тренажер є — той, що одночасно в різні боки крутиться?

— Дідько лисий у нас є, а не тренажер.

— Або випробування тишею — камера спеціальна. Або — невагомість. Це, мабуть,

найголовніше.

— І все-таки треба спробувати. Це ж попередня підготовка. І можна самим організувати і невагомість, і тишу, і... це саме... в різні боки.

І тут Натка несподівано й дуже голосно чхнула, бо їй у ніс потрапив цемент.

І миттю, немов чортики на пружинках, з бетономішалки показалися дві голови.

Шиї витягнуті, очі витріщені — ну точнісінько пташенята з гнізда. Кілька секунд вони мовчали, потім розтулили свої дзьоби і... Натці довелося заткнути вуха й довести, що бігає вона справді не гірше за хлопців.

Цілий день Натка не знаходила собі місця. Оце так да! Оце новина! Котька з Борькою готуються в космонавти!

Натка чухала потилицю... Борька впертий, Котька ще впертіший. Це всім відомо. Вони оглухнуть від тиші, вони луснуть від невагомості, але підготуються. Підготуються і полетять у космос. І побувають на далеких невідомих планетах. І повернуться на землю героями. І їх зустрічатимуть, — як Гагаріна й Титова. І надрукують поштові марки й листівки з їхніми фотографіями. А Натка буде звичайнісінькою нудною бухгалтершею, як Ніна Абрамівна з вісімнадцятої квартири. О-о-о! Цього не можна стерпіти! Ну чому на світі така несправедливість? Чому в космос літають тільки самі чоловіки, тобто колишні хлопчики? Чому? Чому?

Натка намагається сама себе заспокоїти: "А Лайка? А Білка і Стрілка? А Чорнушка кінець кінцем? Вони були... В усякому разі вони були не чол... не чоловічого роду".

Та це виходить якось не дуже вже переконливо.

Минають дні...

Еге ж, Котька з Борисом таки справді вперті люди. Натка скоцюрбилась за бочкою біля сарая і дивиться в шпарку. Там, у сараї, на дровах спинами один до одного вже четверту годину, заткнувши вуха пальцями, сидять у темряві Котька і Борис.

Натка встигла приготувати уроки, встигла пообідати, встигла покататися на Милоччиному велосипеді, а вони все сидять.

Це зветься випробування тишею.

Адже там, у небі, абсолютне космічне безгоміння, і до цього космонавтам треба себе привчити. Там не деренчить трамвай, не цвірінькають горобці, не лається вусатий двірник дядя Стьопа, якому начхати на тишу, бо він пияк і його все одно не візьмуть у космос.

Натці вже набридло, око болить дивитися в шпарку, а вони все сидять.

І раптом чується гуркіт — розсипаються поліна, і Котька кричить противним голосом.

Виявляється, космонавт Борька заснув і звалився з дров.

Двері сарая відчиняються, і, чухаючи забитий бік, виходить заспаний Борис, а за ним, похитуючись, змучений тишею Котька.

В обох вигляд нещасний і жалюгідний. Здавалося б, Натці тільки й радіти й хихикати за раз, та в неї це не виходить. Їй чомусь жаль Котьку і хочеться разом з ним лаяти негідника Борьку, що так підступно заснув під час випробувань.

Наступного дня Натка сиділа в шафі серед одягу і, обв'язавши голову маминою спідницею, дихала нафталіном. У сарай іти вона побоялась — там водилися пацюки. А в космосі пацюки не водяться й звикати до них не обов'язково. Випробування тишею їй навіть сподобалось: нудно, але не страшно нітрішечки — терпіти можна. Тьху, слабак Борька не витримав!

Тим часом Котька з Борисом тренувалися далі за програмою. Цілісінький день вони гойдалися на вірьовці, прив'язаній до дерева.

Наприкінці невгамовний Котька сказав:

— Треба катапультиватися. Обов'язково треба катапультиватися.

— А як це ка... ка... ну... оце саме?

— Ти що, не пам'ятаєш, як Титов на тренуваннях разом з сидінням вилітав з кабіни, щоб потім на парашуті спуститися? Це й значить — катапультивався.

— Та пам'ятаю, пам'ятаю... — промимрив Борис, хоч видно було, що він не пам'ятає.

Катапультиватися хлопцям у той день не довелось.

Котька натер собі руки так, що навіть не зміг робити письмових уроків.

Вірьовка теж зовсім перетерлась, бо, коли Натка увечері й собі почала гойдатися, вірьовка несподівано тріснула, і Натка, відлетівши метрів на п'ять, гепнулася в огидну брудну калюжу.

— Здається, я катапультивалася, — прошепотіла Натка, виколупуючи з вуха грязюку. — Добре, що ніхто не бачив.

Три дні тренувань не було — у Котьки гоїлись руки.

А на четвертий день була чудова сонячна погода. Блакитне небо сяяло ласкаво і привітно, навіть не вірилось, що десь там, у глибині, жахливий безконечний космос.

На горищі пахло котами, іржавим залізом і тим особливим запахом, який буває тільки на горищі.

Крізь слухове вікно, біля якого причаїлася Натка, видно край даху і глуху стіну сусіднього будинку.

Між будинками — щілина завширшки приблизно з півметра. Там темно, як в ущелині. Внизу— бита цегла, скалки скла і різний мотлох. На даху над щілиною стоять Котька з Борисом. У кожного до пояса прив'язана вірьовка, другий кінець якої протягнуто на горище й закріплено там до крокви морським вузлом.

— Слухай, а ти певен, що буде ця сама... невагомість? — нерішуче питає Борис, з острахом зазираючи в щілину.

— Аякже. Невагомість — це ж і є, коли людина висить у повітрі, ні за що не тримаючись ні руками, ні ногами. Ну, давай!.

У Натки чомусь сильно калатає серце, терпнуть ноги.

Хлопці водночас лягають животами на дах, звішують ноги в щілину і потроху починають сповзати. При цьому вони голосно сопуть.

Ось над дахом видно тільки їхні голови. Ось уже й голови зникли, лише руки держаться за ринву. Раз! — нема вже й рук. Вірьовки натяглися й тремтять, як струни.

У Натки щось обірвалося всередині...

Кілька секунд було тихо. Потім почувся приглушений Котьчин голос:

— Борько, ну як? Відчуваєш невагомість?

— Відчуваю... Тільки пояс холерський сильно давить. Прямо живіт перерізає...

Знову запанувала тиша. Потім раптом почувся натужний голос Борисів:

— Слухай, я більше не можу! Якась незручна невагомість. Дуже вже ріже... Н-не можу. Чуєш?

Вірьовки нервово засіпалися, і Котьчин голос прохрипів:

— Гарзд... Вилазь і мені допоможеш. А то я до даху не дістаю...

Одна з вірьовок засіпалась ще дужче. Потім почувся тремтячий голос Бориса:

— Котько! Я не можу вилізти.

— Та ти що? Облиш жарти!

— Ні, серйозно! Не можу! Серйозно!

Вірьовки одчайдушно скрипуче попискували.

— Котько! Давай кричати на поміч! Я не можу, Котько. Ми зараз розіб'ємось!

— Стривай! Не треба ще! Може...

— Нічого не може...

І тут Натка зрозуміла, що "невагомих" космонавтів треба рятувати. Ще мить — вони зірвуться і... не треба тоді космосу — на землі теж можна прекрасно розбитися.

Натка зітхнула і крізь слухове вікно вилізла на дах. Дах був противно слизький і похилий. Натка на животі підповзла до краю і зазирнула в щілину.

Котька і Борис теліпалися на вірьовках, як два черв'яки. У Бориса пояс під'їхав майже під пахви, і ноги метлялися, мов у лялькового Петрушки. У Котьки, навпаки, пояс з'їхав нижче пупа — він висів униз головою і, як немовля, дригав ногами, боячись зовсім випасти з пояса.

Обидва жалібно кректали і стогнали.

— Ой, хлопчики, я зараз! — заголосила Натка. — Повисіть ще трошки! Повисіть, хлопчики, не падайте! Я зараз!

І вона швидко подалася у слухбве вікно.

Натка в розпачі бігала по горищу, весь час промовляючи:

— Повисіть, хлопчики, я зараз! Повисіть, хлопчики, я зараз!

Хоча звідси вони, звичайно, не могли її чути.

"Як же допомогти? Як допомогти?" — стрибало в голові.

Враз Натка побачила довгу дерев'яну жердину з залізним гачком-трійником на кінці. Цією штуковиною двірник дядя Стьопа завжди виколупував сміття в каналізаційних колодязях, щоб не забивало труби.

Не задумуючись, Натка схопила жердину і потягла на дах.

Вона обережно опустила жердину і спробувала зачепити Котьку за ногу. Але гачок зіскакував і не брав. Тоді вона зачепила Бориса за штани. Взяло.

Натка щосили потягла вгору. Від напруження потемніло в очах. Все-таки Натка була дівчинка! Ні, не витягти їй Бориса — сил не вистачає. Раптом щось затріщало,

штани розпанахались, і гачок зірвався.

Натка розгублено міркувала, що робити. Нарешті збагнула. Опустила жердину другим кінцем і гачком зачепила за ринву.

— Хапайся, Борько! Лізь!

Борька пихкав, як паровоз.

Натка схопила його за комір і тягла до болю у пальцях. І — о радість! — нарешті Борис на даху.

Уже вдвох, спільними зусиллями, за допомогою тієї ж таки жердини вони виловили Котьку.

І ось Котька і Борис стоять перед Наткою. Борька білий, як молоко, Котька червоний, як помідор (від приливу крові; спробували б ви повисіти догори ногами!). В обох тремтять губи і очі великі-великі, зовсім не хлоп'ячі, а просто дитячі, перелякані.

І тут Натка не витримала — вона все ж таки була дівчинка...

— Чого плачеш? — тихо і розгублено спитав Котька.

Вона не відповіла.

Котька презирнувся з Борисом і сказав ще тихіше:

— Та ти ж просто молодець, Натко! Ти ж просто нас врятувала. Без тебе ми б просто, я вже навіть не знаю...

Натка все ще плакала.

Тоді, переборюючи хвилювання, Котька мовив:

— Слухай, знаєш, а ти теж готуйся з нами, добре? Я думаю, згодом жінок теж братимуть космос. Правда, Борько?

— Ага, — сказав Борис, гладячи рукою розпанахані штани.

— І можливо, ти будеш першою в світі космонавткою. Хочеш? Космо-Наткою! — і Котька, засміявшись з власного дотепу, додав: — Я серйозно, зовсім не глузую...

Натка посміхнулася крізь сльози. Їй чомусь згадався раптом казковий козлик, якого так щиро вони оплакували колись удвох із Котькою.